

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

AMNESTY INTERNATIONAL ÅRSRAPPORT 2008

FÖRORD

08

Irene Khan, generalsekreterare, Amnesty International, besöker gräsorganisationsprojekt som syftar till att lyfta kvinnor i Bangladesh.

BRUTNA LÖFTEN

Världens ledare har anledning att be om ursäkt för att de misslyckats med att uppfylla löftet om rättvisa och jämlikhet i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, som antogs för 60 år sedan. Under de senaste sex decennierna har många regeringar visat mer intresse för att missbruka makten eller att främja politiska egenintressen än för att respektera rättigheterna hos dem som de leder.

Detta innebär inte ett förnekande av de framsteg som har gjorts i utvecklingen av normer, system och institutioner för mänskliga rättigheter på internationell, regional och nationell nivå. Mycket har förbättrats i många delar av världen baserat på dessa normer och principer. Idag är det fler länder än någonsin tidigare som har konstitutionellt och juridiskt skydd för mänskliga rättigheter. Endast en handfull länder skulle öppet neka det internationella samfundet rätten att granska deras efterlevnad av mänskliga rättigheter. 2007 var det första fulla verksamhetsåret för FN:s råd för mänskliga rättigheter, genom vilket samtliga av FN:s medlemsstater har godkänt en offentlig debatt om deras efterlevnad av mänskliga rättigheter.

Men trots allt som är positivt kvarstår faktum – orättvisa, ojämlikhet och straffrihet är än idag vår världs kännetecken.

År 1948 samlades världens ledare för att anta förklaringen om de mänskliga rättigheterna, en handling som krävde extraordinärt ledarskap. Medlemsstaterna i det just flygfärdiga FN visade stor framsynthet och stort mod genom att sätta sin tro till globala värden. De var akut medvetna om det andra världskrigets fasor samt kalla krigets annalkande och dess grymma verklighet. Deras synfält var inte begränsat till det som pågick i Europa. 1948 var även det år då Burma förklarades självständigt, Mahatma Gandhi mördades och apartheidlagarna introducerades i Sydafrika. Stora delar av världen befann sig fortfarande under koloniseringens ok.

Författarna till förklaringen leddes av övertygelsen att enbart ett multilateralt system av globala värderingar, baserat på jämlikhet, rättvisa och rättssäkerhet, kunde möta de utmaningar som väntade. I en sann uppvisning i ledarskap stod de emot trycket från konkurrerande politiska läger. De tillbakavisade varje hierarki mellan rätten till yttrandefrihet och rätten till utbildning, rätten att inte utsättas för tortyr och rätten till social trygghet. De erkände att grunden för vår kollektiva säkerhet liksom vår gemensamma mänsklighet är att de mänskliga rättigheterna är universella – alla människor är födda fria och jämlika – och att de är odelbara – alla rättigheter, oavsett om de är ekonomiska, sociala, medborgerliga, politiska eller kulturella, måste efterlevas med samma grad av åtagande.

© AP/PA Photos 2007

Buddismunkar och aktivister tågar genom Rangoon.

Under de år som följde fick visionärt ledarskap ge vika för smala, politiska intressen. Mänskliga rättigheter förvandlades till ett splittrande spel när de två "supermakterna" involverade sig i en ideologisk och geopolitisk kamp för att etablera sin överlägsenhet. En sida förnekade medborgerliga och politiska rättigheter medan den andra nedvärderade ekonomiska och sociala rättigheter. Mänskliga rättigheter användes som ett redskap för att uppnå strategiska mål istället för att främja människors värdighet och välfärd. Nyligen självständiga stater som fångats i supermakternas tävlan kämpade i sin strävan efter demokrati och rättssäkerhet eller övergav denna strävan helt och hållet till förmån för olika former av auktoritärt styre.

Vid kalla krigets slut steg hoppet för mänskliga rättigheter, men det krossades igen av häftiga utbrott av etniska konflikter och kollapsen av stater, som släppte lös en flodvåg av humanitära nödsituationer, vilka utmärktes av massiva och brutala kränkningar av mänskliga rättigheter. Samtidigt dominerade korruption, dålig samhällsstyrning och vidspridd straffrihet för kränkningar av mänskliga rättigheter i många delar av världen.

När vi klev in i det 20:e århundradet förvandlade terrorattackerna den 11 september 2001 debatten om mänskliga rättigheter ännu en gång till en splittrande och destruktiv debatt mellan "väst" och "icke-väst", vilket begränsade friheter, spädde på misstro, rädsla, diskriminering och fördomar bland både regeringar och folk.

Krafterna från den ekonomiska globaliseringen förde med sig nya löften, men även utmaningar. Fastän världens ledare hävdade att de åtog sig att utrota fattigdom ignorerade de i de flesta fall kränkningar av mänskliga rättigheter som driver på och fördjupar fattigdom. Den allmänna förklaringen om mänskliga rättigheter förblev ett tomt löfte.

Om man ser tillbaka i tiden idag så är det som tycks mest överraskande hur eniga FN:s medlemsstater var i sina målsättningar vid tiden för antagandet av den allmänna förklaringen, som skedde utan en enda avvikande röst. Nu, när vi står inför talrika, allvarliga kriser för de mänskliga rättigheterna, finns ingen gemensam vision bland världens ledare för att möta aktuella utmaningar för mänskliga rättigheter, i en värld som i allt högre grad är hotad, otrygg och ojämlik.

Det politiska landskapet idag är väldigt olikt det som existerade för 60 år sedan. Det finns många fler stater idag än 1948. Vissa före detta kolonier framträder nu som globala spelare vid sidan av sina tidigare kolonialherrar. Kan vi förvänta oss att de gamla och nya makterna kommer att samlas, såsom deras föregångare gjorde 1948, och förbinda sig till mänskliga rättigheter igen? Facit för 2007 var inte uppmuntrande. Kommer nytt ledarskap och påtryckningar från det civila samhället att göra en skillnad detta jubileumsår?

Ett dystert facit

Som världens mäktigaste land sätter USA normen för regeringars beteenden globalt. Med hjälp av häpnadsväckande obskyr juridik har USA-administrationen fortsatt sitt arbete för att försvaga det absoluta förbudet mot tortyr och annan misshandel. Höga officerare vägrade fördöma den ökända användningen av "skendränkning", (waterboarding). USA:s president tillät CIA att fortsätta med hemliga frihetsberövanden och förhör, trots att "försvinnanden" är ett brott mot internationell rätt. Interneringen av hundratals fångar i Guantánamo och Bagram, samt tusentals i Irak, fortsatte utan rättslig prövning, i många fall i mer än sex år. USA:s regering har underlåtit att ställa sina styrkor till svars för kränkningar som de gjort sig skyldiga till i Irak. Ytterligare ett hinder för ansvarsutkrävande är det beslut som utfärdades av koalitionen provisoriska myndighet (Coalition Provisional Authority) i juni 2004. Genom beslutet beviljades utländska privata militär- och säkerhetsbolag verksamma i Irak immunitet mot åtal i irakiska domstolar. Många upprördes av att åtminstone 17 irakiska civila, dödades av vakter som anställdes av det privata säkerhetsbolaget Blackwater i september 2007. Dessa handlingar har inte på något sätt främjat kampen mot terrorism men har bidragit en hel del till att skada USA:s anseende och inflytande utomlands.

Inflytandet i USA-administrationens uppmaning om demokrati och frihet i andra länder tydliggjordes av dess fortsatta stöd till president Musharraf när denna ledare grep tusentals jurister, journalister, försvarare av mänskliga rättigheter och politiska aktivister för att de krävde demokrati, rättssäkerhet och ett oberoende rättsväsende i Pakistan. När Musharraf på olaglig väg införde ett undantagstillstånd, avskedade överdomaren och fyllde de högre domstolarna med mer tillmötesgående domare rättfärdigade USA-administrationen sitt stöd till honom med att han var en "oumbärlig" bundsförvant i "kriget mot terrorismen". Den växande osäkerheten i städer och gränsregioner i Pakistan pekar dock på att president Musharraf repressiva politik, som innefattar "försvinnanden" och godtyckligt frihetsberövande, långt ifrån att hejda extremistiskt våld, har spätt på missnöjet, drivit på hatet mot Väst och sått frön för större instabilitet i regionen. Det pakistanska folket har visat sitt starka fördömande av president Musharraf politik, även efter att USA har fortsatt att stödja honom.

Världen behöver ett USA med ett genuint engagemang och åtagande för mänskliga rättigheter, både på hemmaplan och utomlands. I november 2008 kommer USA:s befolkning att välja en ny president. Om USA ska ha någon moralisk auktoritet som förespråkare för mänskliga rättigheter måste nästa regering stänga fånglägret Guantánamo och antingen ställa fångarna inför rätta i vanliga federala domstolar eller släppa dem. Den måste upphäva lagen "Military Commissions Act" och se till att internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter respekteras i samtliga militär- och säkerhetsoperationer. Den måste förbjuda bevisning som har erhållits genom tvång och fördöma alla former av tortyr och annan misshandel, oavsett ändamål. Den nya regeringen måste upprätta en praktiskt genomförbar strategi för internationell fred och säkerhet. Den måste sluta ge sitt

Mer än 400 personer deltog i Riga Pride 2007:s demonstrationståg för att ta ställning för HBT-personers rättigheter i Litauen. 70 amnestymedlemmar från 18 europeiska länder deltog och tack vare Amnestys påtryckningar kunde alla deltagare denna gång demonstrera under polis skydd.

© Privat

Hrant Dink, turkisk journalist och människorättsförsvarare mördades i januari 2007

stöd till diktatorer och istället stödja institutioner för demokrati, rättssäkerhet och mänskliga rättigheter, som ger långsiktig stabilitet. Och den måste vara beredd att bryta USA:s isolering i det internationella systemet för mänskliga rättigheter, och delta i FN:s råd för mänskliga rättigheter på ett konstruktivt sätt.

Medan USA-administrationen har utmärkt sig under de senaste åren genom att trotsa internationell rätt, så har europeiska regeringar visat en böjelse för dubbelmoral. Den Europeiska unionen (EU) påstår sig vara "en union av värderingar, förenade i respekten för rättssäkerhet, skapad av gemensamma normer och konsensus, engagerade för tolerans, demokrati och mänskliga rättigheter". Men likväl framkom år 2007 nya bevis för att ett antal EU-medlemsstater blundade för eller var i maskopi med CIA i bortförandet, det hemliga frihetsberövandet och det illegala överlämnandet av fångar till länder där de torterades och på annat sätt misshandlades. Trots upprepade uppmaningar från Europarådet har ingen regering utrett händelserna ordentligt, erkänt och/eller vidtagit lämpliga åtgärder för att förhindra att europeiskt territorium används för överlämnande eller hemligt frihetsberövande i framtiden.

Tvärtom har vissa europeiska regeringar försökt urvattna domen från Europadomstolen för mänskliga rättigheter 1996, som förbjöd tillbakasändandet av personer som är misstänkta för brott till länder där de skulle kunna utsättas för tortyr. Domstolen uttalade sig i ett av två pågående mål 2007, och bekräftade på nytt det absoluta förbudet mot tortyr och annan misshandel.

Medan många klagar på att EU reglerar överdrivet mycket finns det få som uppripar över avsaknaden av reglering av mänskliga rättigheter på hemmaplan. Sanningen är den att EU inte kan hålla sina medlemsstater ansvariga i frågor som rör mänskliga rättigheter vilka faller utanför EU-rätten. Europeiska byrån för de grundläggande rättigheterna, som skapades år 2007, har givits ett så begränsat mandat att den inte kan utkräva något verkligt ansvar. Medan EU sätter ribban högt för mänskliga rättigheter i kandidatländer som ansöker om medlemskap (vilket är rätt), så kan dessa bryta mot normerna när de väl har släppts in, med litet eller inget ansvarsutkrävande från EU.

Kan EU eller dess medlemsstater mana Ryssland eller Kina till respekt för mänskliga rättigheter när de själva är delaktiga i tortyr? Kan EU be andra – mycket fattigare – länder att hålla sina gränser öppna, när dess egna medlemsstater inskränker flyktingars och asylsökandes rättigheter? Kan det predika om tolerans i andra länder när det har misslyckats med att tackla diskriminering mot romer, muslimer och andra minoriteter som lever innanför dess gränser?

När det gäller USA, liksom EU, kommer det kommande året att föra med sig viktiga politiska förändringar. Lissabonfördraget, som undertecknades av EU:s regeringar i december 2007, ställer krav på att nya institutionella åtaganden utformas bland medlemsstaterna. I vissa medlemsstater som spelar en nyckelroll har val och andra utvecklingar medfört eller komma att leda till ett nytt politiskt ledarskap. Det skapar möjligheter att agera för mänskliga rättigheter både inom EU och globalt.

Då USA och EU schabblar med de mänskliga rättigheterna minskar deras förmåga att påverka andra. Det mest flagranta exemplet på hur deras möjlighet att påverka de mänskliga rättigheterna snöpts, var händelserna i Burma 2007. Militärjuntan slog med våld till mot fredliga demonstrationer som leddes av munkar, angrep och stängde kloster, konfiskerade och förstörde egendom, sköt, misshandlade och fängslade demonstranter, trakasserade deras vänner och anhöriga eller tog dem som gisslan. USA och EU fördömde agerandet i ytterst starka ordalag och skärpte sina handels- och vapenbojkotter, något som dock hade föga effekt.

Tusentals människor kvarhölls i burmesiska fängelser. Bland dem fanns minst 700 samvetsfångar, av vilka den mest prominenta, Nobelpristagaren Aung San Suu Kyi, har tillbringat tolv av de senaste arton åren i husarrest.

Liksom i Burma misslyckades västregeringarna även i Darfur med att sätta särskilt djupa spår i människorättssituationen. Internationell upprördhet och omfattande mobilisering bland allmänheten etsade in namnet Darfur i världssamvetet men förändrade knappast folkets lidande. Mord, våldtäkt och våld fortsätter ohejdat, och om någon utveckling har skett, är det att konflikten har blivit mer komplicerad och en politisk lösning allt mer avlägsen. Trots Säkerhetsrådets många resolutioner återstår det att se när alla soldater från AU:s (Afrikanska unionen) och FN:s hybridstyrka slutligen har kommit på plats.

Nya starka stater utvecklas

Vare sig det gällde Burma eller Darfur vände världen sina blickar inte mot USA utan mot Kina som det land som hade förmågan ekonomiskt och politiskt att få något att hända – och det fanns många skäl till det. Kina är Sudans största handelspartner och Burmas näst största. Av Amnestys utredningar framgår att kinesiska vapen överförts till Darfur i strid mot FN:s vapenembargo. Kina har länge rättfärdigat sitt stöd för regeringar som bryter mot de mänskliga rättigheterna, till exempel Burma, Sudan och Zimbabwe, genom att definiera dessa rättigheter som en intern fråga för självständiga stater och inte som en utrikespolitisk fråga, något som ligger i Kinas politiska och kommersiella intressen.

Kinas ställningstagande är dock varken oföränderligt eller opåverkligt. År 2007 röstade Kina för utplaceringen av FN:s och AU:s gemensamma fredsbevarande styrkor i Darfur, förmådde Burma att ta emot FN:s särskilde sändebud och minskade sitt öppna stöd till president Mugabe i Zimbabwe. Samma faktorer som tidigare drev Kina till öppna förbindelser med förtryckarregimer kan mycket väl ligga bakom förändringarna i dess politik gentemot dem i dag: behovet av säkra energitillgångar och andra naturresurser. Amnesty och andra människorättsorganisationer har länge hävdat att i länder där de mänskliga rättigheterna är eftersatta, råder ingen god ekonomisk miljö – ekonomisk verksamhet kräver politisk stabilitet, vilket uppnås om de mänskliga rättigheterna respekteras. Det är möjligt att även Kina börjar inse att stöd till instabila regimer som inte respekterar de mänskliga rättigheterna inte är till gagn för ekonomin samt att om man

© AI

71 amnestyaktivister protesterar mot att 71 ungdomsbrottslingar väntar på sin avrättning i Iran.

vill skydda sina tillgångar och medborgare utomlands måste man stödja globala värderingar som skapar långvarig politisk stabilitet.

Trots sina diplomatiska omsvängningar har Kina en lång väg att gå. Sedan 2004 är Kina Sudans största vapenleverantör. I januari 2007 inlade Kina sitt veto mot Säkerhetsrådets resolution som fördömde Burmas bristfälliga efterlevnad av de mänskliga rättigheterna och det återstår för Kina att leva upp till de utfästelser om de mänskliga rättigheterna som man gjorde inför upptakten till OS i Peking. En del reformer i tillämpningen av dödsstraffet och lättnader i reglerna för utländska medier 2007 uppvägdes av tillslaget mot människorättsaktivister i Kina och mot kinesiska tidningar samt av den ökande omfattningen av "omskolning genom arbete", en form av frihetsberövande utan åtal eller rättegång som ingår i "upprensningen" inför OS i Peking.

Upptakten till OS i Peking har gett mindre utrymme för förbättringar och mer för öppna motsättningar då det gäller de mänskliga rättigheterna i Kina. När dammet lägger sig över de olympiska spelen måste världssamfundet utveckla en effektiv strategi för att flytta debatten om de mänskliga rättigheterna med Kina till ett mer produktivt och progressivt plan. Den kinesiska regeringen måste å sin sida erkänna att globalt ledarskap medför ansvar och förväntningar samt att en global aktör som vill vara trovärdig inte kan bortse från de värderingar och principer som formar världssamfundets kollektiva identitet.

Och var på värdeskalan hamnar Ryssland, då det gäller ledarskap för de mänskliga rättigheterna? Ett självsäkert Ryssland, som flödar av oljeinkomster, har kuvat avvikande politiska åsikter, utövat påtryckningar mot oberoende journalister och stiftat lagar om kontroll av frivilligorganisationer för att lägga hämsko på dem. År 2007 upplöstes fredliga offentliga demonstrationer med våld, och advokater, människorättsaktivister och journalister hotades och angreps. Rättsväsendet var fortfarande känsligt för påtryckningar från den verkställande myndigheten. Omfattande korruption undergrävde rättssäkerheten och människors tillit till rättsväsendet. I Tjetjenien rådde otyglad straffrihet, vilket fick en del av dem som drabbats att söka rättvisa i Europadomstolen för mänskliga rättigheter i Strasbourg.

Kommer den nye ryske presidenten Dimitrij Medvedev att ha en annan inställning till de mänskliga rättigheterna 2008? Han skulle göra klokt i att se sig om i världen, dra lärdom av det och inse att långvarig politisk stabilitet och ekonomiskt välstånd endast kan skapas i samhällen som är öppna och i stater som är ansvarstagande.

Om Säkerhetsrådets permanenta medlemmar har gjort lite för att främja de mänskliga rättigheterna och mycket för att undergräva dem, vad för sorts ledarskap kan vi vänta oss av nya starka stater som nu utvecklas - Indien, Sydafrika eller Brasilien?

Som en väletablerad liberal demokrati, som i en väl rotad tradition har stiftat lagar om de mänskliga rättigheterna och som har en oberoende domarkår,

har Indien goda förutsättningar att bli ett viktigt föredöme. Indien har spelat en positiv roll i FN:s råd för mänskliga rättigheter. Indien kan tillskrivas äran av att bidragit till att ha enat de största partierna och de maoistiska rebellerna i Nepal och få slut på en långvarig väpnad konflikt, som hade lett till en stor mängd brott mot de mänskliga rättigheterna. Men Indien måste vara mer effektivt när det gäller att genomföra de mänskliga rättigheterna inom landet och mer frispråkigt i sitt internationella ledarskap i den frågan. Den indiska regeringen fortsatte att engagera sig i förhandlingar om oljeutvinning till och med när juntan i Burma med våld slog ned munkarnas och andras fredliga demonstrationer. När bybor i Nandigram i Bengalen protesterade mot anläggningen av en särskild ekonomisk industrizon, medverkade polisen till att de angreps, dödades och skadades.

Sydafrikas roll i NEPAD (New Partnership for AFRICA'S Development), en sammanslutning som betonar vikten av gott politiskt ledarskap, ingav förhoppningar om att afrikanska ledare skulle ta sitt ansvar för att lösa problemen i Afrika, däribland frågan om de mänskliga rättigheterna. Men den sydafrikanska regeringen har varit obenägen att uttala sig mot kränkningarna av de mänskliga rättigheterna i Zimbabwe. De mänskliga rättigheterna gäller för alla överallt, och inget land vet det bättre än Sydafrika. Få länder kan ha större moraliskt ansvar än Sydafrika för att stödja dessa universella värden, varhelst de kränks.

Länder som Brasilien och Mexiko har kraftfullt främjat de mänskliga rättigheterna på ett internationellt plan, och de har också stöttat FN:s verksamhet för de mänskliga rättigheterna. Men om de inte överbryggar klyftan mellan sin internationella politik och sitt agerande hemma kommer deras trovärdighet som förkämpar för de mänskliga rättigheterna att ifrågasättas.

De mänskliga rättigheterna är inte specifikt västliga värden. Faktum är att regeringar i väst har demonstrerat lika mycket förakt för dem som några andra. De är globala värden, och därför kan de bara uppnås under FN:s ledarskap. Intresse-motsättningarna bland de permanenta medlemmarna gjorde visserligen att FN:s säkerhetsråd fortfarande var lamslaget i frågan om de mänskliga rättigheterna, men under 2007 visade FN:s generalförsamling sina möjligheter att leda utvecklingen genom att anta en resolution som uppmanade till ett världsomfattande moratorium för dödsstraff. Det var ett tydligt exempel på den typ av vägledning som världen behöver från FN; stater som inspirerar varandra till förbättringar i stället för att springa omkull varandra på väg mot den minsta gemensamma nämnaren. Det var FN när det är som bäst. Kommer FN:s råd för mänskliga rättigheter att visa samma ledarskap under 2008, då det påbörjar granskningsystemet av enskilda länder inom ramen för den universella periodiska översynen.

Trots motstånd från mycket tunga stater röstade 143 av medlemsstaterna i september 2007 i FN:s generalförsamling för att man skulle anta deklARATIONEN om ursprungsfolkens rättigheter. Det var ett imponerande exempel på djärvt ledarskap, och därmed avslutades två årtionden av diskussioner. Två månader efter det att Australien röstade emot deklARATIONEN framförde premiärminister Kevin Rudds nyvalda regering en formell ursäkt för att lagar och praxis under en lång rad av regeringar hade vållat det aboriginska ursprungsfolkets "djup sorg, lidande och förluster".

Interflyktingar i flyktinglägret i Kalma efter en våldsam brand. I Kalima bor tusentals flyktingar från Darfur som har flytt från våldsamma regeringstödda militärattacker.

© AI
Aktivister vid släppet av rapporten om våld mot kvinnor i Sierra Leone.

Att utforma en ny överenskommelse om målet

Allteftersom den geopolitiska kartan radikalt ritas om, bryter gamla stormakter löften om mänskliga rättigheter, och nya ledare har ännu inte trätt fram eller är ambivalenta när det gäller de mänskliga rättigheterna.

Så hur ter sig framtiden för de mänskliga rättigheterna? Vägen framåt är osäker. Djupt rotade konflikter kräver många offer. De är tydligt synliga i Mellanöstern, Irak och Afghanistan, bortglömda på platser som Sri Lanka och Somalia, för att nämna bara två exempel. Världens ledare snärjer in sig i sina försök att hitta en väg framåt i länder som Irak och Afghanistan, eller också saknar de den politiska viljan att komma fram till lösningar, som i Israel och de ockuperade palestinska områdena. Det senare är en långvarig konflikt som speciellt har karakteriserats av att ett internationellt ledarkollektiv (i form av kvartetten USA, EU, Ryssland och FN) inte har tagit itu med straffriheten och orättvisan.

Det finns risk för att de fattigas och de sårbaras intressen glöms bort, då de globala finansmarknaderna vacklar och de rika använder sig av sin ställning och sitt orättmätiga inflytande för att lindra sina förluster. Alldeles för många företag undviker fortfarande att ta ansvar för sin inblandning i kränkningar av de mänskliga rättigheterna, och i tysthet stöds de av regeringar som vägrar att genomföra en effektiv granskning och reglering av deras verksamhet.

Det är gott om retorik som handlar om att utrota fattigdomen, men inte tillräckligt mycket politisk vilja för att man ska handla. Åtminstone två miljarder av våra medmänniskor lever fortfarande i fattigdom och kämpar för att få rent vatten, mat och tak över huvudet. Klimatförändringar kommer att påverka oss alla, men de fattigaste bland oss drabbas värst, eftersom de förlorar sin jord, sin mat och sitt uppehälle. I juli 2007 hade halva tiden gått för FN att uppfylla millenniemålen. Dessa mål är visserligen långt ifrån perfekta, men om de uppfylldes skulle de verksamt bidra till att förbättra hälsa, levnadsvillkor och utbildning för många i utvecklingsländerna fram till 2015. Världen är inte på rätt väg för att uppfylla de flesta av dessa minimimål, och tyvärr tar man inte tillräckligt mycket hänsyn till de mänskliga rättigheterna på vägen mot dem. Det är uppenbart att det behövs en förändring vad gäller insatser och tyngdpunkt.

Och var finns ledarskapet när det gäller att utrota könsbaserat våld? Nästan överallt i världen drabbas kvinnor och flickor i stor utsträckning av sexuellt våld. I det krigsdrabbade Darfur pågår våldtäkter utan att någon ställs till ansvar. I USA får många våldtäktsoffer i fattiga och marginaliserade indian-samhällen inte rättvisa eller fullgott skydd av federala myndigheter och stammens myndigheter. Ledare måste ägna mer uppmärksamhet åt att förverkliga kvinnors och flickors rättigheter.

Det här är globala frågor med en mänsklig dimension. De kräver ett globalt gensvar. Där erbjuder de internationellt erkända mänskliga rättigheterna det

bästa ramverket, eftersom de mänskliga rättigheterna representerar en global överenskommelse om godtagbara gränser och oacceptabla brister i myndigheternas politik och praxis.

FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna som mönster för ett upplyst ledarskap är lika giltig idag som den var år 1948. Regeringar måste på nytt engagera sig för de mänskliga rättigheterna.

Människor blir otåliga, ilska och desillusionerade, och de kommer inte att tåla still om klyftan fortsätter att vidgas mellan folkets krav på jämlikhet och frihet och deras regeringars vägran att överbrygga denna klyfta. Folkligt missnöje i Bangladesh över snabba prisökningar på ris, oroligheter i Egypten på grund av brödpriset, våldsamheter efter valet i Kenya och offentliga demonstrationer i Kina mot vräkningar och miljöproblem – allt detta är inte enbart exempel på folklig oro över ekonomiska och sociala frågor. Det är tecken på att det sjuder bland gräsrotterna av protester mot att deras regeringar har svikit löften om rättvisa och jämlikhet.

I en utsträckning som nästan var otänkbar 1948 finns det idag en global medborgarrörelse som kräver att deras ledare åter engagerar sig i att upprätthålla och främja de mänskliga rättigheterna. Pakistanska jurister i svarta kostymer, burmesiska munkar i saffransfärgade skycken, 43,7 miljoner människor som reste sig den 17 oktober 2007 och krävde åtgärder mot fattigdom; under förra året var allt detta starka påminnelser om att det finns världsmedborgare som kräver mänskliga rättigheter och som ställer sina ledare till svars.

I en by i norra Bangladesh sitter en grupp kvinnor på bambumattor på en dammig bygård. De deltar i ett undervisningsprogram för att lära sig förstå lagarna. De flesta av dem kan knapp läsa eller skriva. De lyssnar uppmärksamt då deras lärare med hjälp av grafiska planscher förklarar den lag som förbjuder barnäktenskap och som kräver att kvinnan medvetet ska ge sitt samtycke till äktenskap. Kvinnorna har just beviljats lån genom ett mikrokreditsystem som drivs av Bangladesh Rural Advancement Committee, en stor frivilligorganisation. En kvinna har köpt en ko och hoppas få lite extrainkomster genom att sälja mjölk. En annan kvinna planerar att köpa en symaskin och öppna ett eget litet skrädderi. Vad hoppas hon få ut av den här undervisningen? ”Jag vill veta mer om mina rättigheter,” säger hon. ”Jag vill inte att mina döttrar ska lida som jag har gjort, och därför behöver jag lära mig hur jag ska skydda mina rättigheter och deras.” Hennes ögon lyser av ett hopp och en beslutsamhet, som hon delar med miljontals medsystrar runt jorden.

Människors förmåga att skapa hopp och att åstadkomma förändring är i högsta grad levande då FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna fyller 60 år. Runt världen sveper en medvetenhet om de mänskliga rättigheterna.

Världens ledare nonchalerar denna medvetenhet på egen risk.

AMNESTY INTERNATIONAL SVENSKA SEKTIONEN
Box 4719 | 116 92 Stockholm
Alsnögatan 11
T: 08-729 02 00 F: 08-729 02 01
E: info@amnesty.se W: www.amnesty.se

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

